

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esitys ei huomioi hallitusohjelman kirjausta yleisen edun vaatimuksesta.

Esitys ei perustu kunnolliseen vaikutusten arviointiin, joka on keskeinen edellytys onnistuneelle lainsäädännölle.

Esitys rajoittaa ammattikorkeakoulun mahdollisuuksia järjestää hankinnat kokonaistaloudellisesti kestäväällä tavalla.

On vaarana, että sinänsä hyvät tavoitteet kilpailun lisäämisestä ja säästöistä johtavat merkittävään hallinnollisen työn lisääntymiseen ilman, että uudistuksen tavoitteet toteutuvat. Pienissä hankintayksiköissä työkuorma lisääntyisi huomattavasti. Jo nykyiselläänkin esim. markkinakartoituksia tehdään osana hankinnan valmistelua ja hankintoja jaetaan osiin silloin kun se on hankinnan luonne huomioiden perusteltua ja tarkoituksenmukaista.

Hankintoihin liittyvän byrokratian ja hallinnollisen työn lisääntyminen ei tue hankintayksikköä aidosti palvelevan tuotteen tai palvelun hankintaa, vaan saattaa johtaa osioptimointiin, valitusten välttelyyn ja esim. suoramarkkinointien lisääntymiseen.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Julkisesti rahoitetuissa kehittämishankkeissa on usein tiukka toteutusaikataulu ja uudelleenkilpailuttaminen mahdollisesti vaarantaa hankkeen tarkoituksenmukaisen ja hankesuunnitelman mukaisen toteutuksen. Hyvin erikoistuneella ja nopeasti kehittyvällä alalla potentiaalisia tarjoajia voi olla markkinoilla hyvin vähän ja ylipäänsä tarjouksen saaminen julkisessa kilpailutuksessa saattaa olla haasteellista. Julkisten hankintojen houkuttelevuutta tulisi lisätä, mikä ei toteudu byrokratiaa lisäämällä, kilpailutusprosesseja pidentämällä ja valitusmahdollisuuksia lisäämällä. Tutkimus- ja kehittämishankkeet tulisi rajata uusimisvelvoitteen ulkopuolelle.

Nykyiselläänkin hankintayksikkö joko tuntee usein specifin markkinan hyvin tai perehtyy markkinaan markkinakartoituksella. Markkinakartoituksen todentaminen yhden tarjouksen tilanteessa uudelleenkilpailuttamisvelvoitteen välttämiseksi lisää hallinnollista taakkaa ja markkinakartoituksen vapaamuotoisuus saattaa aiheuttaa tulkintaristiriitoja sen riittävästä kattavuudesta.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen vähimmäisomistusvaatimuksella ei ole toteuttamiskelpoinen.

Vaatimus vähintään 10 % osuudesta ei jatkossa mahdollista suomalaisten korkeakoulujen inhouse-yhteistyötä ja sitä kautta konsolidoinnin tuomia kustannussäästöjä. Korkeakoulusektorilla kahden tai useamman vastaavan inhouse-yrityksen perustaminen ei ole kustannustehokasta tai tarkoituksenmukaista.

HigherEd Hub Finland Oy (<https://hehf.fi/>) on operoimassa ja kehittämässä koko Suomen korkeakoulusektorin yhteistä opin.fi – jatkuvan oppimisen alustaa. Yksittäiset korkeakoulut eivät

täytä esityksen sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimusta HigherEd Hub Finland Oy osalta.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

ICT ja tietohallinnon osalta hankimme sidosyksiköiltä lähes pelkästään sidosyksikköjen kilpailuttamia palveluita. Käytännössä sidosyksiköiden käytön lopettaminen tarkoittaisi, että siirtyisimme yhteiskilpailutuksista itsenäisiin kilpailutuksiin. Tämä ei tule tehostamaan toimintaamme, eikä lisäämään kilpailutettujen hankintojemme kokonaisvolyymia.

Korkeakoulusektorin yksiköt ovat taloudellisilta resursseiltaan varsin eri kokoisia. Voimavaroihin suhteutettu omistuksen suuruus ei ole kohtuudella toteutettavissa. Tasasuuruinen omistusosuus ei ole toimiva ratkaisu kuin hyvin harvoissa tilanteissa.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

ICT ja tietohallinnon osalta tarkoittaisi sidosyksikön kilpailuttamien palveluiden kilpailuttamista itse. Hankintayksikön työmäärä lisääntyy, ja oletettavasti hankintahinnat nousevat koska kilpailutuksen volyymit ovat murto-osa sidosyksikön kilpailutuksen volyymistä.

Merkittävien ja laajasti korkeakoulusektorin ydintoimintaan liittyvien, lakisääteisten tehtävien hoitamiseen kytkeytyvien IT-järjestelmien vaihtaminen nopeasti tai usein on käytännössä mahdotonta. Onnistunut kilpailutus ja sen jälkeinen IT-järjestelmien käyttöönotto (mm. testaus, integrointi, henkilöstön koulutus) vaatii merkittävästi henkilötyötä niin toimittajan kuin korkeakoulujen taholta.

Korkeakoulusektorin käyttämien Inhouse-yhtiöiden etuna on yhteisesti välttämättömän, toimialaspesifin IT-osaamisen kerääminen omiin kustannustehokkaasti toimiviin yhtiöihin, joissa osaaminen ja yhteiset ratkaisut palvelevat koko kenttää sen sijaan, että jokaisessa korkeakoulussa olisi kuhunkin palveluun erikoistuneet IT-asiantuntijat. IT-asiantuntijoiden rekrytointi korkeakouluihin on erittäin haastavaa.

Esimerkiksi talouden tai opintohallinnon järjestelmän uusiminen on monivuotinen projekti, eikä markkinaehtoisella kilpailutuksella tämän kokoiisiin järjestelmiin saada todennäköisesti muita tarjoajia kuin monikansallisia suuria IT-toimittajia. Suurien monikansallisten IT-toimittajien mahdollinen näennäisen edullinen alkuhinnoittelu ohjaa valintaa ja suuren luokan kustannukset

realisoituvat myöhäisemmässä vaiheessa toimittajalukkojen kautta. Tämänkaltaisen hankinnan pilkkominen on haastavaa vaativien järjestelmäintegraatioiden toteuttamisen vuoksi.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Hyötyjä on vaikea nähdä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäajat ovat aivan liian lyhyet. Ne eivät riitä nykyisten toimintamallien uusimiseen ja kilpailutusten toteuttamiseen. Negatiivisten vaikutusten minimoimiseksi, siirtymäaikojen tulisi olla mahdollisimman pitkiä.

Mietinnön kohdassa 4.2.1.1 esitetyt huomiot ICT-muutoksien laajoista vaikutuksista ovat tärkeitä. Sen sijaan huomio siitä, että ”suuremman hankinnan toteuttaminen kestää arviolta 12 kuukautta” on korkeakoulujen ICT-ratkaisujen kohdalla täysin alimitoitettu.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Niemelä Jari

Turun ammattikorkeakoulu Oy - Laki- ja sopimuspalvelut